

Hela skolan skriver 2025: Novelltema – Makt

Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar - Svenska/Svenska som andraspråk, Årskurs 7-9

Del 6 av 6 i Hela skolan skriver noveller

Syfte

Uppmuntra och inspirera till skrivande.

Lärarna reflekterar

Tankar och upplägg finns här: [Hela skolan skriver noveller](#). Årets tema lånade vi från [novelltävlingen Vässa pennan](#). Med några anpassningar och förenklingar fungerar temat och upplägget även för yngre elever.

Om temat Makt

Ordet makt betyder enligt Svenska Akademiens ordbok "position och resurser att styra personer, händelser etc." Man kan alltså ha makt över både någon eller något. Ordet förekommer i sammansättningar som maktdalen, maktställning, maktutövning och vapenmakt. Exempel på hur ordet kan förekomma i uttryck: *komma till makten; tillskansa sig makten; sitta vid makten; utöva makt; ha ordet i sin makt; människor måste ha makt att forma sitt eget liv* ([SO, 2021](#)).

Människor med makt har stort inflytande och kan påverka sina egna och andras liv. Motsatsen till makt är vanmakt. Då är man hjälplös och bär på känslan av en "oförmåga att företa sig något på grund av yttre eller inre omständigheter". Människor utan makt är sårbara och riskerar att bli utsatta.

Makt finns på alla plan i samhället – inom en själv, bland vänner, i skolan, politiken och näringslivet. Makt kan fås, tas eller vinnas i fria val. Den kan också ges, fräntas och förloras i krig och konflikter. Makt kan vara bestående, varaktig, ombytlig och tillfällig. Makt kan användas för att göra bra saker, till exempel att förändra andras människors villkor till det bättre. Men makt kan också användas för att kontrollera, förminska och förtrycka andra. Vad händer om någon får för mycket makt eller om vissa aldrig får vara med och bestämma, inte ens över sina egna liv?

Exempel där obalans i maktfördelning kan uppstå

Makt i relationer (mellan människor)

- Vänskap: En kompis som hela tiden bestämmer över vad gänget ska göra, eller vem som får vara med eller inte.
- Kärlek: Någon kontrollerar relationen och begränsar sin partner.
- Familj: Föräldrar som bestämmer över barn på ett sätt som känns orättvist eller strängt. Syskonrelationer där en alltid får sin vilja igenom.

Makt i grupper och sociala sammanhang

- Skolan: Lärare/elev, äldre/yngre elever, mobbare/offer.
- Sociala medier: De coola som får likes, och tontarna som ingen följer.
- Föreningsliv: De som alltid får spela, och de som sitter på bänken.

Makt i samhället

- Politik: Regimer som kontrollerar och begränsar människors frihet.
- Klass och ekonomi: Skillnader i pengar, bostad och möjligheter.
- Yrkesliv: Den som gör karriär eller den som blir kvar på sin plats.

Makt på det individuella planet

- Makt över sig själv: Att stå emot grupstryck, att våga säga nej.
- Maktlöshet: Att inte kunna påverka sitt öde pga sjukdom eller olycka.
- Drömmar och val: Att ta makt över sitt liv och forma sin egen framtid.

Skrivuppgiften

Obalans i makt kan förekomma på många olika plan och sammanhang. Du ska skriva en novell om någon som har makt, strävar mot att få den eller blir påverkad av andras maktutövning. Det kan röra sig om en enda individ som vill ta makt över sitt liv, men lika gärna en person som strävar efter en upphöjd maktposition i samhället. Novellerna kan således handla om olika saker och utspela sig på oändligt många platser.

Litterära exempel att inspireras av

- [Varför måste barn lyda?](#) Stig Dagerman
- [Till vildingarnas land](#), Maurice Sendak
- [Dom som bestämmer](#), Lisen Adbåge
- Gropen, Emma Adbåge
- Barbro Lindgren, böckerna om Max
- Macbeth, William Shakespeare
- Flugornas herre, William Golding
- Vattenbuffeln, Shaun Tan (ur Berättelser ur yttre förorten)

Lgr22 Syfte

Utveckla förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift, urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer.

Förmåga att anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.

Förmåga att läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften.

Centralt innehåll*

Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva ord, meningar och olika typer av texter med anpassning till deras uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord och bild samspekar, såväl med som utan digitala verktyg.

Betygskriterier*

Eleven skriver olika slags texter med **god** språklig variation, **väl fungerande** struktur och innehåll samt **god** anpassning till texttyp, syfte, mottagare och sammanhang. Eleven följer språkliga normer på ett **väl fungerande** sätt.

Eleven läser skönlitteratur och sakprosatexter med **mycket gott** flyt och visar **mycket god** läsförståelse. Dessutom sammanfattar eleven olika texter med mycket god säkerhet. Eleven för **välutvecklade** resonemang om innehållet i olika texter. Eleven visar också **mycket goda** kunskaper om skönlitteratur och de sammanhang som olika verk har tillkommit i.

* årskurs 7-9